

criminal environment, sometimes implementation of duties hinders from providing of rights and freedoms of people, that he swore honestly to serve. Marked, that the workers of law enforcement authorities constantly are emotionally overloaded, the far of negative emotions, anger, offense, fear, influences on them, it is pitiful that must, in force of implementation of services, duties, be appeased, and in another cases – to hide. Basic measures are certain with an aim removals of factors, that pour in on violation of legality and rights and freedoms of man in activity of workers of militia. In a result outlined, that by the leading measure of warning violation of legality and rights and freedoms of man, workers of OBC, must come true in the system of increase of level of professional education and training of personnels with the aim of forming of professionals, specialists of due level with corresponding legal consciousness and legal and professional culture, official discipline, good behaviour.

Key words: *law-enforcement activity, legality, guarantees of legality, right and freedom, types of offences, torture, superhuman behavior, reasons of offences, prophylaxis, measures of prophylaxis.*

УДК 343.82

К.Б. Марисюк

ЩЕ РАЗ ПРО ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВ

Статтю присвячено аналізу характерних рис однієї з найбільш відомих кримінально-виконавчих установ пострадянського простору – виправної колонії № 5, що розташована на острові Огненному (Білозерський район Вологодської області Російської Федерації). Розглянуто питання, пов'язані з її виникненням, досліджено характерні риси режиму в ній. Окрему увагу зосереджено на проблемах правового статусу засуджених, які відбувають покарання в цій виправній колонії.

Підсумовано, що запозичення усього досвіду функціонування виправної колонії № 5, або хоча б значної частини було б недоцільно та не виправдано з багатьох точок зору. Водночас вивчення характерних рис режиму цієї установи, а також проблем, які мають місце в процесі її функціонування, може бути надзвичайно важливою під час реформування вітчизняних кримінально-виконавчих установ.

Ключові слова: *покарання, колонія, засуджений, режим, обов'язки.*

Постановка проблеми. В умовах радикальної трансформації вітчизняних соціальних, політичних та економічних інститутів, не менш значимим є й удосконалення значної частини вже чинних у державі правових норм, а також вироблення нових, спрямованих на посилення правового захисту людини та громадянина. Загалом це стосується й кримінально-виконавчого права.

Безсумнівним завданням українського законодавця є максимальне наближення чинних кримінально-виконавчих приписів до сучасних європейських стандартів, одним з яких є гуманізація кримінальної

відповідальності, скорочення кількості осіб, які відбувають покарання, пов'язані з ізоляцією від суспільства, а також якомога ширше застосування покарань, альтернативних позбавленню волі.

Водночас помилкою буде вважати, що згадані перетворення в результаті мають призвести до повного зникнення покарання у вигляді позбавлення волі, оскільки саме останнє може виконувати роль реального заходу впливу на осіб, які вчинили тяжкі або особливо тяжкі злочини. Роль майбутніх реформ у цій частині має зводитися до внесення змін у нормативне закріплення, а також у суть та практику функціонування вітчизняної пенітенціарної системи, скерування її діяльності на виправлення засуджених та перетворення останніх на соціально-корисних членів суспільства.

Очевидно, що одномоментне вироблення якихось радикально нових приписів у цій сфері навряд чи зможе повністю виконати згадане вище завдання, оскільки вимагатиме ще й належної практики їх застосування, а також узгодження з уже чинними правовими нормами та науковими підходами. Саме тому, на нашу думку, передусім, необхідним є вивчення зарубіжного досвіду в цій сфері (як позитивного, так і негативного), виокремлення найбільш прогресивних ідей.

Виходячи з досвіду існування вітчизняної пенітенціарної системи, можна стверджувати, що чи не найбільш радикальних перетворень потребує практика функціонування виправних колоній. Вони на сьогодні далеко не повною мірою справляються зі своїми завданнями, не лише не здійснюючи реального виправлення останніх, а й часто ще більш озлоблюючи їх. Не менш проблемним можна вважати й питання режиму в цих установах. Саме тому вкрай необхідним є вивчення досвіду зарубіжних виправних установ. Однією з них може вважатися виправна колонія № 5, яка розташована на острові Огненному (Білозерський район Вологодської області Російської Федерації) і значно більш відома за своєю неофіційною назвою «Вологодський п'ятак», досвіду функціонування якої й присвячене це дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням пенітенціарних систем зарубіжних держав присвячували публікації досить багато науковців, однак усі вони зосереджували увагу лише на аналізі пенітенціарних систем загалом або ж окремих з них, тоді як вивчення досвіду функціонування окремих виправних установ, зазвичай, залишалось поза їх увагою.

Що стосується досліджуваної нами виправної колонії № 5, яка розташована на острові Огненному (Білозерський район Вологодської області Російської Федерації), то особливості її функціонування та режиму в ній досі залишалися поза увагою вітчизняних дослідників.

Формування цілей. Усвідомлюючи, що в межах однієї короткої публікації з'ясувати всі проблемні питання з теми, задекларованої в назві цієї наукової статті, фактично неможливо, ми зосередимо увагу на найбільш важливих, з нашої точки зору, моментах, залишивши інші для наступних наукових розвідок. Відтак, найбільш повно ми спробуємо розкрити питання, пов'язані з виникненням згаданої виправної установи, дослідити характерні риси режиму останньої. Окрему увагу зосередимо на проблемах правового статусу засуджених, які відбувають покарання в ній.

Виклад основного матеріалу. Досліджувана установа є однією з п'яти колоній особливого режиму для засуджених до довічного позбавлення волі, які на цей час існують у Російській Федерації [1, с. 1].

Територія установи від'єднана від суходолу й сполучена з ним лише 480 метровим дерев'яним мостом. Ще з одним островом – Сладкім, на якому проживає персонал колонії, сполучення здійснюється також за допомогою мосту.[4, с. 2]. Нормативне наповнення установи складає 505 місць, у тому числі 55 місць у дільниці загального режиму [1, с. 1].

Колонія знаходиться на території колишнього Кирило-Новоозерського монастиря, експропрійованого радянською владою у 1917 р. Спочатку там утримували «ворогів революції». У 1930-і і 1940-і рр. тут була колонія для політичних засуджених, яка входила до системи ГУЛАГ. У 1950-і рр. установу було реорганізовано в табірний пункт особливого режиму. У 1956 р. в колонії було встановлено суворий режим для чоловіків, засуджених уперше за бандитизм та вбивство. Починаючи з 1994 р. на базі досліджуваної установи було створено першу в Росії колонію для утримання засуджених до довічного позбавлення волі [1, с. 1].

Перших засуджених до довічного позбавлення волі в колонію №5 було доставлено навесні 1994 р. у кількості близько 20 осіб. На початок 2013 р. їх чисельність складала уже 192 особи, засуджені до довічного позбавлення волі, а також ті, яким смертна кара була замінена довічним позбавленням волі [1, с. 1].

Режим відбування покарання в колонії вважається одним із найбільш суворих у Російській Федерації. Злочинців тут утримують в умовах, передбачених для колоній особливого режиму камерного типу з додатковими обмеженнями й підвищеними вимогами [1, с. 2].

У виправній колонії №5 засуджені утримуються в камерах по дві особи [1, с. 2]. У кожній камері є гаряча та холодна вода, а також туалет. Окремо обладнано загальні душові кабінки. Засуджені зобов'язані завжди носити одяг лише спеціального зразка. [1, с. 2]. Під час прогулянок, відвідування лазні чи туалету, контакти між засудженими з різних камер виключаються [1, с. 2].

Усі дії виконуються виключно по команді наглядача (молодшого офіцера), будь-який захід відбувається під наглядом не менш, як трьох співробіт-

ників, а масові заходи, наприклад, спортивні змагання, перегляд кінофільмів, шкільне та професійне навчання, не проводяться взагалі [1, с. 2].

Засудженим надаються лише короткотермінові побачення, а тривалі побачення заборонено [1, с. 2].

Засудженим надається щодення прогулянка тривалістю півтори години. Цікаво, що остання здійснюється по двоє, а саме із сусідом по камері [3, с. 1].

У камерах протягом дня засудженим забороняється не лише лягати, а й сідати на спальні місця [1, с. 2].

Під час кожного виведення засудженого з камери останнього ретельно обшукують. Камери також підлягають обшуку не рідше, як один раз на добу. [1, с. 2]. На заходи, пов'язані з виведенням засудженого за межі камери, останній постійно має перебувати в кайданках [1, с. 2].

У кожній камері встановлено камери спостереження, у зв'язку з чим молодший інспектор у будь-який час доби може спостерігати за тим, що відбувається в камері. Цікаво, що навіть бесіди із психологами колонії (співробітниками з числа офіцерського складу) відбуваються в присутності трьох наглядачів, а письмові тести засуджені заповнюють не знімаючи кайданків.

За будь-які порушення режиму засуджені караються поміщенням до карцеру і зниженням пайка.

Останні мають право передплачувати газети, книжки, двічі на місяць придбавати речі першої необхідності в спеціальному магазині. [3, с. 2].

Засуджені залучаються до праці з пошиття рукавиць, сувенірних «будьоновок»; цей процес здійснюється в спеціально відведених камерах і лише по двоє засуджених. [1, с. 2].

Окрім зазначеної вище категорії, у виправній колонії №5 існує ще й окремий господарський загін, до якого входять засуджені з невеликими строками позбавлення волі, які займаються прибиранням території, готуванням їжі та доглядом за прилеглою територією. [2, с. 3].

Серед найбільш відомих засуджених, які відбували покарання у виправній колонії № 5, були колишній районний прокурор Смоленської області і вбивця В. Шаравський, чеченські польові командири Ю. Юнусов та А. Хубаєв, серійні вбивці А. Ануфрієв та О. Бичков.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що запозичення всього до свідку функціонування виправної колонії № 5, яка розташована на острові Огненному (Білозерський район Вологодської області Російської Федерації), або хоча б значної частини, було б недоцільно та не виправдано з багатьох точок зору. Водночас вивчення характерних рис режиму цієї установи, а також проблем, які мають місце в процесі її функціонування, може бути надзвичайно важливою під час реформування вітчизняних кримінально-виконавчих установ.

Використані джерела:

1. Как сидят пожизненно в России [Электронный ресурс] / 2013. – 17 января. – 20 с. – Режим доступа : www.voprosik.net/kak-sidyat-pozhiznyenno-v-rossii/.
2. ФКУ ИК-5 ФСИН России по Вологодской области [Электронный ресурс]. – 7 с. – Режим доступа : vkarpane.net/forum/theme-fku-ik-5-ufsin-rossii-ro-vologodskoy-oblasti-osobyy-rezhim.
3. «Вологодский пятак» – тюрьма или санаторий? // Газета Звезда. – 2014. – 20 мая. – 3 с.
4. Бойко А. Остров «смертников» / Александр Бойко, Антон Юлаев // Комсомольская правда. – 2008. – 3 марта. – 15 с.

Марисюк К.Б. Еще раз о зарубежном опыте функционирования пенитенциарных учреждений

Статья посвящена анализу характерных черт одного из наиболее известных уголовно-исправительных учреждений постсоветского пространства – исправительной колонии № 5, расположенной на острове Огненный (Белозерский район Вологодской области Российской Федерации). Рассмотрены вопросы, связанные с ее возникновением, исследованы характерные черты режима последней. Отдельное внимание сосредоточено на проблемах правового статуса осужденных, которые отбывают наказание в этой исправительной колонии.

Сделан вывод, что заимствование всего опыта функционирования исправительной колонии № 5, или хотя бы значительной части последнего, было бы нецелесообразно и неоправданно из многих точек зрения. В то же время, изучение характерных черт режима этого учреждения, а также проблем, которые имеют место в процессе функционирования последнего, может быть чрезвычайно важным в процессе реформирования отечественных уголовно-исполнительных учреждений.

Ключевые слова: *наказание, тюрьма, осужденный, режим, обязанности.*

Marysyuk K.B. Once Again about foreign experience of functioning of penitential establishments

The article is sanctified to the analysis of one of the most known criminally-executive establishments of post-soviet space – penal colony № 5, that is located on the Ogniennyy (Byelozerskiy district of the Vologda area of Russian Federation).

This establishment is one of five colonies of the special mode for convict to life imprisonment, that exist in Russian Federation on this time. A colony is on territory of former Kirilo-Novoyezerskiy monastery selected by soviet power in 1917. At first there retained the «enemies of revolution».

First convicts to life imprisonment in a colony №5 were delivered in spring of 1994 in an amount about 20 persons. On beginning in 2013 their quantity was 192 persons.

The mode of serving of punishment in a colony is considered to one of most severe in Russian Federation. Criminals are retained in the terms envisaged for the colonies of the special mode of chamber type with additional limitations and increase requirements.

In a penal colony №5 convicts hold out in chambers for two persons. Convicts are under an obligation always to wear clothes only specially standard. During walks, visit of bath-house or rest room, contacts between convicts from different chambers is forbidden. All actions are produced on the command of supervisor (subaltern) exceptionally, any action takes place under surveillance no less then three employees, and mass measures for example sporting competitions, revision of movies, school and professional studies, are not conducted in general. Convicts give short-term appointments only and protracted appointments are forbidden. Convicts gives a every-day walk by duration one hour and a half. Interestingly, that walk comes two by two, namely with a neighbor on a chamber. For a day convicts not only to lie down but also sit down into sleeping places in chambers is forbidden. During every leading out convict from the chamber of him search carefully. Chambers are also subject to the search not less than as one time on twenty-four hours.

Key words: *punishment, prison, convict, mode, duties.*

УДК 311.42:34.01

С.В. Пеньков

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА І ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні загальні характеристики й типові проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення органів внутрішніх справ України як самостійної системи управління правоохоронною діяльністю відомства; принципи та пріоритети організації інформаційно-аналітичної діяльності в напрямі вивчення проблем забезпечення правопорядку й громадської безпеки.

Ключові слова: *інформаційно-аналітичне забезпечення, протидія злочинності, інформаційно-аналітична система, інформаційно-аналітична робота, характеристика інформаційно-аналітичної діяльності, управління правоохоронним органом.*

Постановка проблеми. Результативність боротьби зі злочинними діяннями в правоохоронній діяльності залежить від належної організації її інформаційного забезпечення, що представляє собою систему збору, оброблення, накопичення й використання інформації, що має значення для виявлення, попередження й розслідування злочинних проявів.

Особливе значення для ефективної діяльності підрозділів Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України має будь-яка соціальна інформація, що містить відомості, які можна використовувати для протидії злочинності. Такі відомості повинні стосуватися всього процесу протидії злочинності або якого-небудь його елементу, бути конкретними, достатньо повними й достовірними.